

E-CONOM

Online tudományos folyóirat
Online Scientific Journal

Tanulmányok a gazdaság- és társadalomtudományok területéről
Studies on the Economic and Social Sciences

E-CONOM

Online tudományos folyóirat | Online Scientific Journal

Főszerkesztő | Editor-in-Chief
JUHÁSZ Lajos

Kiadja | Publisher
Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó |
University of West Hungary Press

A szerkesztőség címe | Address
9400 Sopron, Erzsébet u. 9., Hungary
e-conom@nyme.hu

A kiadó címe | Publisher's Address
9400 Sopron, Bajcsy-Zs. u. 4., Hungary

Szerkesztőbizottság | Editorial Board
CZEGLÉDY Tamás
JANKÓ Ferenc
KOLOSZÁR László
SZÓKA Károly

Tanácsadó Testület | Advisory Board
BÁGER Gusztáv
BLAHÓ András
FÁBIÁN Attila
FARKAS Péter
GILÁNYI Zsolt
KOVÁCS Árpád
LIGETI Zsombor
POGÁTSA Zoltán
SZÉKELY Csaba

Technikai szerkesztő | Technical Editor
TARRÓ Adrienn

A szerkesztőség munkatársa | Editorial Assistant
TARRÓ Adrienn

ISSN 2063-644X

Tartalomjegyzék | Table of Contents

SOMOGYI Noémi

A külföldi munkavállalás indítékainak vizsgálata a fiatalok körében Londonban

Research of the Motivations to Work Abroad Among Young People in London 1

KASSIM Iris

Employee Engagement and Human Resource Practices in Europe

Dolgozói elégedettség és humán erőforrás gyakorlatok Európában 12

TEMESI Melinda

A hallgatók vállalkozási hajlandóságának és az azt befolyásoló tényezők vizsgálata Magyarországon

The Entrepreneurial Propensity of Students in Hungary 25

TAPOLCSÁNYI Barbara

A Nemzeti Vágta turisztikai jelentősége hazánkban

The Importance of Tourism of the National Gallop in our Country 40

JENTETICS Kinga

The Connection Between Music and Country Image – in Case of Hungary

A zene és az országimázs kapcsolata – Magyarország példáján keresztül 52

STREIT Edit

A fiatal generáció utazási döntéseinek marketingszempon্তু elemzése

A Marketing Analysis of the Travel Decisions of Today's Young Generation 66

KASZA Irén Éva

Product Placement – a magyar reklám új korszaka

Product Placement – New Age of Hungarian Advertisement 79

GÁBOR Diána

„Underground vendéglátás”: Budapest új attrakciói, a romkocsmák

“Underground Hospitality” – Ruin-Pubs: The New Attractions of Budapest 107

BEREZVAI Zombor

Élelmiszer-kiskereskedelmi üzletláncok árazási stratégiája a válság idején

The Pricing Strategy of Food Retail Chains in Economic Crisis 125

LOSONCZI György

Magyar felsőoktatási intézmények honlapjainak versenyképességi vizsgálata nemzetközi viszonylatban

Competitive Website Evaluation of the Hungarian Higher Education in International Environment 139

HORVÁTH Daniella

Innovativitás, márkahűség és demográfiai tényezők hatása a formaválasztásra az ásványvíz termék kategória középpontba állításával

Innovativeness, Brand Loyalty and Demographic Factors Influence the Choice of Design 157

FODOR Renáta Kitti

Libát és/vagy pénztárcát tömjünk?!

Do We Stuff a Goose and/or our Pockets?! 173

A külföldi munkavállalás indítékainak vizsgálata a fiatalok körében Londonban¹

SOMOGYI Noémi²

Napjaink Európájában ahhoz, hogy releváns képet kapjunk a munkaerőpiac új, fiatal és migráns munkavállalóinak helyzetéről, gondolkodásáról, munkavállalási hajlandóságáról, és motiválhatóságáról elengedhetetlen a kérdéskör határokön átvívelő alapos vizsgálata. Ezért is vállalkoztam egy saját migrációs kutatáson alapuló tudományos munka elkészítésére, melynek fókuszában a fiatal korosztály külföldi munkavállalásának indítékai állnak.

A kutatás három komplex hipotézisre épült, vizsgálendő mintáját a Londonban alkalmi, vagy tartós munkát vállaló fiatalok (18-30 év) képezték, a vizsgálati módszer pedig a kérdőíves felmérés volt. Feltételezéseim több aspektusból való elemzése igen tanulságos eredményekkel szolgált.

Kulcsszavak: fiatalok, foglalkoztatási trendek, munkaerő-mozgás, munkaerőpiac, nemzetközi migráció
JEL-kódok: F66, J40, J60, J80, Z13

Research of the Motivations to Work Abroad Among Young People in London

In today's Europe carrying out a thorough examination of cross-border issues is essential to get a relevant picture about the situation, way of thinking, willingness to work and motivation of the new, young but migrant employees of the labour market. That is why I undertook the preparation of a scientific paper based on my own research on migration, focusing on the motivators of the young generation who work abroad.

The research based on three complex hypotheses. I searched the answers for the validity of them. The sample population of the research consists of young people (between 18 and 30 years of age) employed in London temporarily or permanently, I have chosen questionnaires as a method of examination. Examining my presumptions from different aspects promised very instructive results.

Keywords: youth, employment trends, labour movement, labour market, international migration
JEL Codes: F66, J40, J60, J80, Z13

---

¹ A tanulmány a XXXI. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Közgazdaságtudományi Szekciójának Foglalkoztatás-politika Tagozatában első helyezést elért dolgozat alapján készült. Az OTDK-pályamunka konzulense Csehné Dr. Papp Imola egyetemi docens.

² A szerző a SZIE GTK emberi erőforrás tanácsadó mesterszak hallgatója.

Bevezetés

A tanulmány egy saját migrációs kutatáson alapuló felmérés, melynek fókuszában a fiatal korosztály külföldi munkavállalásának indítékai állnak, melyet személyes ismerőseim, tapasztalataim és a kérdés aktualitása miatt igen nagy lelkesedéssel vizsgáltam. Az okok és ezeknek háttérösszefüggései mellett a pályamunka a kérdéskör globális feltárása érdekében, a magyar és európai munkaerő-piaci helyzetre, lehetőségekre is kitér.

A *The Economist* folyóirat *Open Up*. című cikkében 2008-ban a következőképpen fogalmazott: „Bevándorlók nélkül a fejlett világ előregedő és egyre válogatósabb társadalmi már rég hanyatlásnak indultak volna. Gyorsan átalakuló gazdaságaiknak egyre nagyobb szükség van mind a magasan képzett, mind a kellemetlen és fárasztó munkákat is elvállaló képzetlen munkavállalókra”. (Hajduk, 2008) A migráció tehát nem csak az éppen, véletlenül fennálló, problémás hozadéka a gyorsan változó európai munkaerőpiacnak, hanem kívánatos feltétele is a jól működő gazdaságoknak és társadalmaknak. A jelenség vizsgálatát pedig három másik tényező is indokolja: a népesedési folyamatok, a globalizáció és az Európai Unió hatása.

A nyugat-európai országokban, a migráció körüli viták már nem arra korlátozódnak, hogy meghatározzák, milyen csoportokat érdemes befogadni, hanem sokkal inkább kiterjed a bevándorlók társadalmi integrációjának kérdéseire. Így a legtöbb nyugat-európai kormány már felismerte a társadalmi kohézió elősegítése érdekében tett erőfeszítések fontosságát, ám ugyanakkor Magyarországon még mindig a xenofóbia gyanúja.

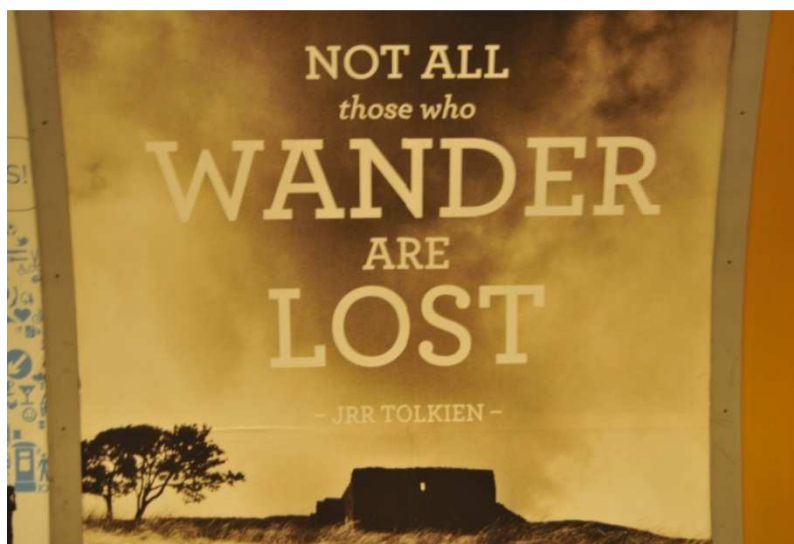
2012 nyarán nekem is lehetőségem nyílt próbára tenni magam London munkaerőpiacán, így a jelenség aktualitása és személyes érintettségem révén magam is érdeklődni kezdtem a migrációs folyamatok mozgatórugói iránt.

Mikor elkezdtem tudományos szemmel tekinteni a londoni munkavállalásra, számos kérdés fogalmazódott meg bennem, melyekre valóban szerettem volna választ kapni. Ilyen volt például, hogy vajon elsősorban miért mennek külföldre, vagy akár Londonba dolgozni és élni az emberek? Mi vonzza őket. A jobb fizetések? A város kimerhetetlenségének varázsa? A kalandvágy? Miért van az, hogy sokan csak egy meghatározott időtartamra tervezik a kinti munkavállalást, ám mégis kint ragadnak? Fontos-e számukra, hogy tanult szakmájukban helyezkedjenek el, vagy inkább csak az, hogy legyen egy jól fizető állásuk? Változik-e valami azoknak az én-tudatában, akik Londonban dolgoznak egy ideig? Máshogy látják-e ennek hatására magukat vagy a világot?

A fentiek csupán töredéke annak a témérdek kérdésnek, amely felmerült bennem a téma kapcsán és tagadhatatlanul kíváncsivá tett arra, hogy hogyan látják ezt kortársaim, azok a fiatalok, akik saját bőrükön tapasztalták ugyanazokat az érzéseket, körülményeket és változásokat, amelyeket a nyáron én is. Ezért választottam kutatásom tárgyának a külföldi munkavállalás indítékainak vizsgálatát a fiatal korosztály körében.

Módszertan

A migrációs kutatásokban sajnos napjainkig meghatározó az a nézet, amely a migránsokat „[...] gyökértelen, otthontalan, két világ közt tévelygő embereknek tünteti fel” (Bodó, 2008) és negatív jelenségnek állítják be a vándorlás különböző formáit. Az utóbbi időszakban viszont megváltozni látszik a helyzet. *Bodó (2008)* szerint az elméleti megközelítések és közéleti diskurzusok hangneme kissé megváltozott és a vándorló embert már nem feltétlenül tévelygőként ítélik meg, inkább egy sajátos élethelyzetben élőként tekintenek rájuk, amely egy „határokat átlépő, transznacionális térben zajlik”. A munkamigrációval foglalkozó szakemberek számára izgalmas szakmai feladatként kínálkozik annak feltérképezése, hogy hogyan épül fel ez a világ, az országok, kultúrák közti tér, milyen eszközök teszik „normálissá” a két világ közötti „ingázást”.

1. ábra: Londoni plakát

Forrás: saját fénykép

A korábban említett általánosan megváltozott szemléletet támasztja alá az a plakát is (1. ábra), melyet a londoni metró egyik állomásán fényképeztem 2012 nyarán. Amint láthatjuk a korábban említett változás már a reklámok világában is üzenetként jelenik meg, legyen az terméket vagy akár egy kiállítást népszerűsítő médium. A következő idézet J. R. R. Tolkien-től származik: „Not all those who wander are lost”. Szabadfordításban tehát nem mindenki elveszett, aki vándorol.

Kutatásom három komplex hipotézisre épül:

- H1: Feltételezem, hogy a külföldi munkavállalás elsődleges okai a jobb kereseti lehetőségek, a széles munkaerő-kereslet. A fiatalok migrációs okai között alapvető szerepet játszik még a korábbi szociokulturális háttérük – ezért gyakran előfordul, hogy azok a fiatalok, akik rövidebb időre tervezik a kinti munkavállalást hosszabb időt töltenek Londonban a korábban tervezettnél, de életük végéig nem szándékoznak ott maradni.*
- H2: Feltételezem, hogy a Londonban munkát vállaló fiatalok túlnyomó többsége nem saját szakmájában keres munkát/ dolgozik. Az elsődleges céljuk a mielőbbi munkába állás és a jó kereset, amiért viszont sokkal több időt/órát is kell dolgozniuk.*
- H3: A külföldön munkát vállaló fiatalokban felmerül a két lábon állás, az „egyszerre itt is vagyok, ott is vagyok” problémája. Azaz minden fiatalban élnek még a saját nemzeti sajátosságai, melyeket alapvetően nem akarnak elfojtani vagy elfelejteni, de emellett egy új „londoni öntudatuk” is kialakul. Az a fiatal, aki hosszú időt tölt Londonban, többé nem érzi magát csak magyarnak, franciának stb., hanem kettős „nemzeti érzése” alakul ki.*

A felmérés célja tehát, annak feltárása volt, hogy milyen indítékok, okok húzódnak meg napjaink fiatal munkavállalói külföldi, esetünkben londoni munkavállalásának hátterében. Milyen új faktorok jellemzik az idegen körülmények közötti munkát, milyen prioritások jelennek meg leggyakrabban a munkahelykeresés és munkavégzés tekintetében, valamint az ott kialakult új életmódjuknak, életritmusuknak milyen hatásai lehetnek az identitástudatukra, megfigyelhető-e egyáltalán bármilyen változás.

A felmérés adatfelvétele több szálon futott. Egyrészt személyes, papíralapú kérdőívezés formájában London központi részén, leginkább az 1-2. zónában, több helyszínen: többek között utcákon, köztereken – mint Picadilly Circus, Marble Arch, Hyde Park, Knightsbrige, Trafalgar Square, Leicester Square, Earl’s Court, stb. Bevásárlóközpontokban – mint

Westfield London Shepherd Bush Shopping Centre, Harrods. Néhány londoni vendéglátóipari egységben – mint McDonald's, Pub-ok és közlekedési csomópontokon – mint például Charing Cross Railway Station, Victoria Station. A kérdőívezést itt önállóan, a járókelőket megszólítva végeztem 2012 őszén.

A kutatás másik adatfelvételi módszere az online felületen is elkészített kérdőív volt, melyet egy közösségi portálon megosztva, illetve e-mailben elküldve kértem minden olyan fiataalt, aki megfelelt a célcsoport kritériumainak, hogy töltsse ki, illetve küldje tovább ilyen ismerőseinek – az ún. „hólabda-módszert” alkalmazva.

A vizsgálandó célcsoportot pedig a 18–30 év közötti, Londonban munkát vállaló – nem brit állampolgárságú - fiatalok képezték. A hangsúly tehát a fiatal, bevándorló és a londoni munkavállaló kifejezéseken volt, ami Londonban – mint a multikulturalizmus egyik legnagyobb európai fellegvárában – kézenfekvő választásnak bizonyult.

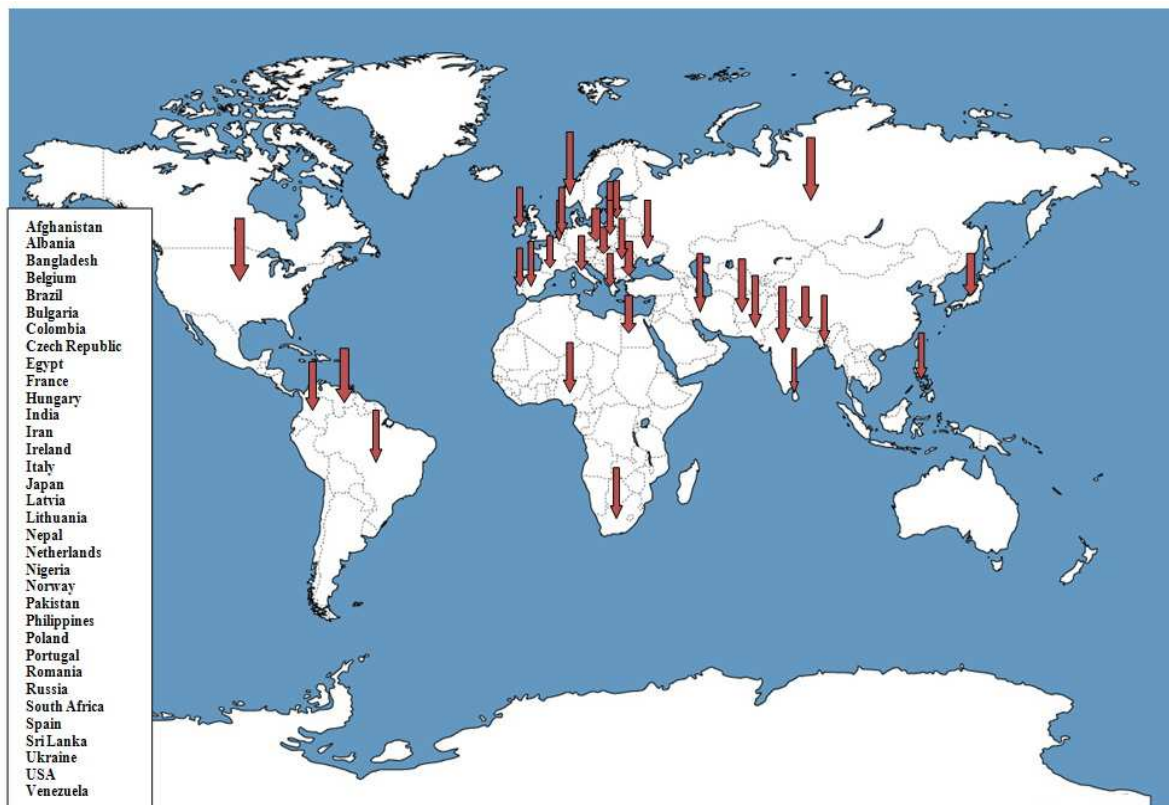
A kutatás módszereként egy 41 kérdésből álló angol és magyar nyelvű kérdőívet alkalmaztam, melynek összeállításában meghatározó szerepet játszottak a korábbi, hasonló kérdéskört feszegető felmérések és tanulmányok is. Különösképp *Hajduk: Esély vagy veszély? Bevándorlás Magyarországra* című tanulmánykötete 2008-ból, amely az ötletmerítés és a vizsgált téma egy másik nézőpontból való megközelítésénél segített – többek között a potenciális migrációs okok és néhány főbb összefüggés tisztázásában. Ezen kívül a kérdőív kérdéseinek megalkotásánál nagy segítséget jelentett *Bodó: Diskurzusok és életutak a migráció tükrében* című kötete, szintén 2008-ból, melyben a szerző saját migrációs kutatását mutatja be, amiben a székelyföldi térség magyarországi irányú vendégmunka típusú migrációs folyamataival foglalkozott. A vizsgálat számos ponton hasonlóságot mutat Földes: A közhangulat és a jövőtlenség miatt menekülnek a magyarok című 2012-es felmérésével, mely cikk már csak a lekérdés után jelent meg a médiában, így már csak utólag tudtam felhasználni.

A mintába került adatközlők valamennyien Londonban élők, ám nem brit állampolgárságú munkavállalók voltak, akiknek véletlenszerű kiválasztásánál is arra törekedtem, hogy a kitöltés pillanatában rendelkezzenek londoni munkahellyel.

A vizsgált célcsoport kitöltői közül sokan nagyon segítőkésznek bizonyultak és szívesen rászántak 8-10 percet a válaszadásra, (főleg miután megtudták, hogy egyetemi tanulmányról volna szó). Össességében 157 db kérdőívet sikerült kitöltetnem. Az adatok feldolgozása pedig Excel és SPSS rendszerben történt, mivel a köztük lévő összefüggésekre is kíváncsi voltam.

Eredmények

A 157 fő kitöltő 34 különböző ország képviselői között oszlott meg szerte a világból (2. ábra), ezen belül jelentős kisebbséget alkotott a magyarok csoportja (67 fő), akiket külön fel is kerestem londoni lakóhelyükön a kérdőív kitöltése végett – így őket néhány kérdésnél külön is vizsgálhattam.

2. ábra: A kitöltők földrajzi megoszlása

Forrás: saját szerk.

A felállított hipotézisek és az eredmények az alábbiak szerint alakultak:

H1: A külföldi munkavállalás elsődleges okai a jobb kereseti lehetőségek, a széles munkaerő-kereslet. A fiatalok migrációs okai között alapvető szerepet játszik még a korábbi szociokulturális háttérük – ezért gyakran előfordul, hogy azok a fiatalok, akik rövidebb időre tervezik a kinti munkavállalást hosszabb időt töltenek Londonban a korábban tervezettnél, de életük végéig nem szándékoznak ott maradni.

A kutatási eredmények alapján a fenti hipotézis *részben igazolódott be*, mivel valóban, a megkérdezettek többsége (27%) egyértelműen az anyagiakat jelölte a migrációs döntésüket befolyásoló tényezőként. Ám mindemellett más indítékok is fontosnak bizonyultak (3. ábra). Vezető ok volt például a kíváncsiság/ kalandvágy, a tapasztalatszerzési vágy és az otthoni álláslehetőségek korlátozott száma is. A válaszolóknak 88%-a gondolta úgy, hogy több fizetést kap az elvégzett munkája után Londonban, mint szülőföldjén. A széles munkaerő-kereslet a londoni munkavállalás nehézségi szintjének kapcsán jelent meg, amire a munkavállalók 81%-a reagált úgy, hogy átlagos vagy annál könnyebb munkát találni Londonban.

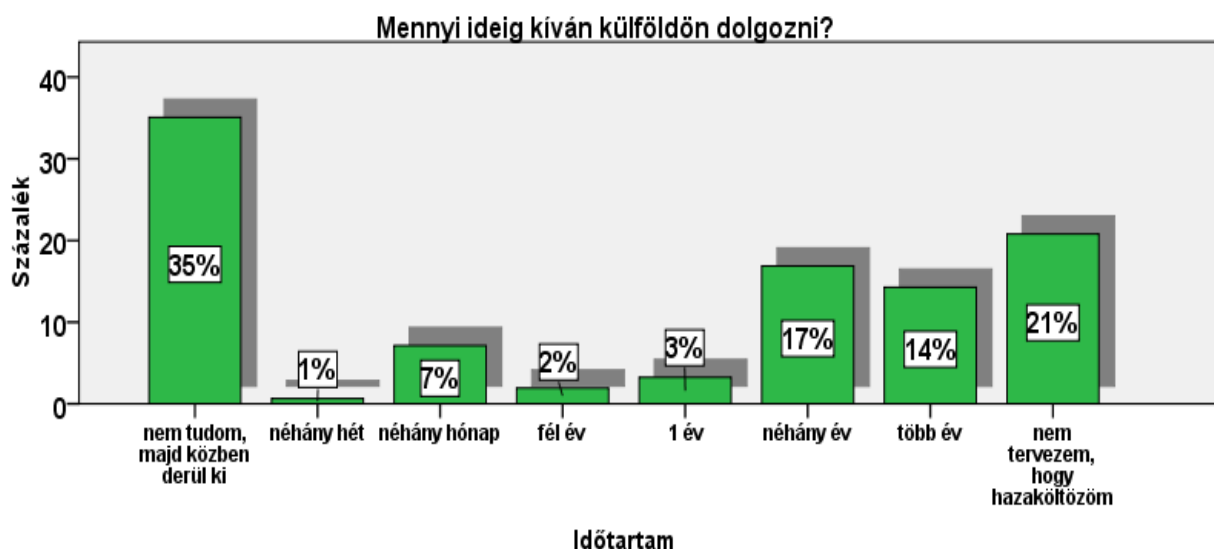

3. ábra: A külföldi munkavállalás indítékainak gyakoriság szerinti megoszlása a magyar kitöltők esetében (db)

Forrás: saját szerk.

A hipotézis második fele, mely a migrációs okokat a szociokulturális környezettel hozta összefüggésbe színes eredményeket mutatott. Mivel alapvetően a fiatalokat vizsgálta a kutatás, így az életkor szerinti megoszlás 18-30 év között alakult, a nemek szerinti megoszlás egyenletesnek volt mondható. A családi állapotot tekintve a korosztályra jellemző egyedülálló vagy párkapcsolatban él kategóriák domináltak. Az iskolai végzettség aspektusában egyenes korreláció mutatkozott a magas iskolai végzettség és a Londonban munkát vállalók száma között. A kiutazást megelőző időszakra jellemző településtípus tekintetében nem állítható fel egy egységes tendencia – és az összefüggés-elemzés sem mutatott szignifikáns kapcsolatot a Londonban tölteni kívánt idő hosszúságával, – ám szintén a többségnél a felnevelő személy tekintetében egyértelműen a kétszülős modell dominált. A szülők/ nevelők iskolai végzettségét vizsgálva szintén a magas, legtöbbször felsőfokú végzettség volt a meghatározó, de ennek hitelességét gyengíthetik a nemzetközileg eltérő oktatási rendszerbeli és színvonalbeli különbségek – mivel nem csak Európából származó személyek vettek részt a felmérésben.

Végül a hipotézis végét alkotó „ezért gyakran előfordul, hogy azok a fiatalok, akik rövidebb időre tervezik a kinti munkavállalást hosszabb időt töltenek Londonban a korábban tervezettnél, de életük végéig nem szándékoznak ott maradni” gondolat vizsgálata következett. Ehhez kapcsolódva kiderült, hogy a válaszadók nagyobbik fele már hosszú ideje, azaz legalább 1 éve dolgozik külföldön (62%) / Londonban (57%), ám a többség még nem tudja (35%), hogy meddig kíván hazáján kívül maradni, viszont 21%-uk már biztosan tudja, hogy nem akar hazatérni (4. ábra). Az sajnos nem derült ki, hogy mennyi időre tervezték a kiutazást megelőzően a kint tartózkodás időtartamát, de az látható, hogy a legtöbben rugalmasan állnak ehhez az időtartamhoz.

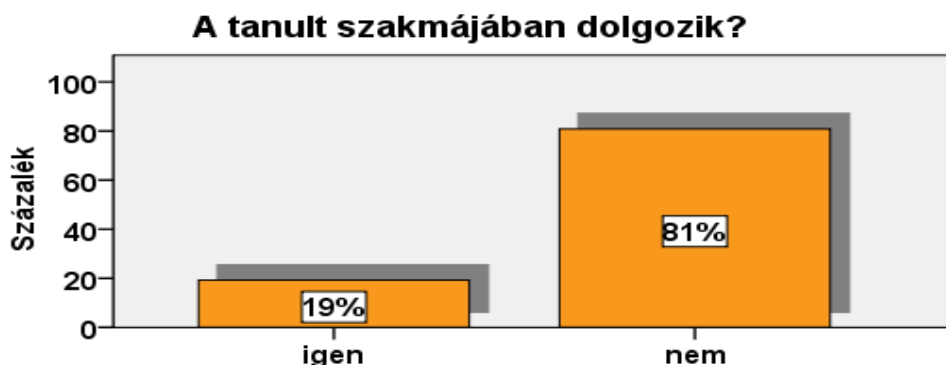
4. ábra: A külföldi munkavállalás tervezett időtartama (%)

Forrás: saját szerk.

A londoni letelepedési szándék vizsgálata fele-fele arányt mutatott (52% igen, 48% nem), de mégis többen voltak, akik inkább letelepednének a városban, tehát a hipotézis utolsó része itt megcáfolásra került. A megkérdezettek nagy többsége (75%) szerint egyértelműen Londonban jobb dolgozni, mint hazájában vagy más városban. A külföldi munkalehetőségről való tájékozódás pedig nagy megoszlást mutatott a felajánlott alternatívák között, ezért ott sem állítható fel egyértelmű tendencia. Az elemzésekből kirajzolódott, hogy a kinn tartózkodás időtartama erősen összefügg azzal, hogy az érintett migráns fiatal rendelkezik/ rendelkezett-e a kiutazást megelőzően külföldi baráttal. Ám a hazatelepülési tervek és a londoni elhelyezkedés kitöltők által tapasztalt nehézsége között, nem volt kimutatható szignifikáns kapcsolat. De aközött, hogy attól függően, hogy az érintettek mennyi ideje dolgoznak Londonban, mennyi ideig szándékoznak külföldön munkát vállalni erős összefüggés mutatkozott.

H2: A Londonban munkát vállaló fiatalok túlnyomó többsége nem saját szakmájában keres munkát/ dolgozik. Az elsődleges céljuk a mielőbbi munkába állás és a jó kereset, amiért viszont sokkal több időt/órát is kell dolgozniuk.

Az eredmények kiértékelése alapján a fenti hipotézis szintén *részben igazolódott be*. Ennek feltárása szintén több oldalról való megközelítést igényelt. Ahogy az kiderült, a megkérdezettek nagyobbik fele (65%) már rendelkezett hazájában munkahellyel, ám erős kisebbséget alkotnak a frissen végzettek/ korábban munkanélküliek csoportja is. 94%-uk pedig jelenleg is dolgozik Londonban, mégpedig túlnyomórészt a 21 szakmacsoport közül is a vendéglátás/idegenforgalom területén (51%). Saját bevallásuk szerint, ahogy az 5. ábrán is látható a munkájuk pedig nem tanult szakmájukba sorolható (81%-nál) és megközelítőleg a válaszolók fele (48%) már legalább egy éve ezen a területen dolgozik. Viszont az is fontos, hogy elmondásuk alapján korábbi munkájuk sem eredeti szakmájukba volt sorolható (73%) – függetlenül attól, hogy hazájukról vagy külföldről beszéltünk. Jelenlegi munkahelyükön pedig a legtöbben (34%) a kedvező fizetés miatt dolgoznak, de az eredmények megoszlása itt is magas szintet mutatott, így egyértelmű tendencia nem állítható fel. A fenti indokon kívül pedig 79%-uk esetében arról is szó van, hogy egyszerűen élvezik a munkájukat. Ahogy korábban már említettem 82%-uk általánosságban külföldön, de 88%-uk állította, hogy egészen pontosan Londonban jobban keres, mint szülőhazájában.

5. ábra: A tanult szakmájukban dolgozók aránya (%)

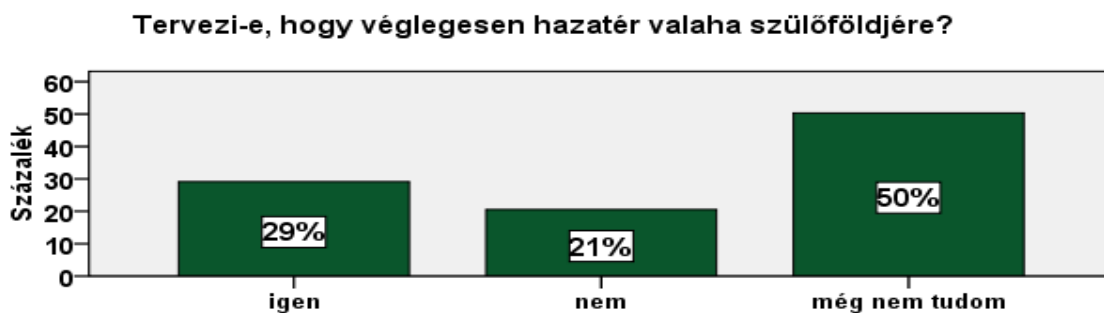
Forrás: saját szerk.

Arra kérdésre viszont, hogy mindezért többet is kell-e dolgozniuk a válaszok már nem voltak ennyire egyértelműek. Az elemzések arra mutattak rá, hogy a legkevesebb órát (0-6 óra) naponta dolgozók száma London és a szülőföld között nem változott, viszont Londonban már többen dolgoztak napi 6-8 vagy 8-12 órát, az otthoni viszonyokhoz képest, viszont a származási országukban a kitöltők közül többen dolgoztak több mint 12 órát naponta. A Londonban tapasztalható 6-8/ 8-12 órás napi munkaidőben dolgozók arányának növekedése pedig a hazájukban nem dolgozók (Londonban dolgozni kezdők) átcsoportosulásával magyarázható. Érdekes viszont, hogy az összefüggések keresésekor erős szignifikáns kapcsolatot találtam a Londonban a hazai bérekhez viszonyított kereseti lehetőségek és az ott munkában töltött órák számával. Mindez csupán azt bizonyítja, hogy minél több időt tölt a munkavállaló munkavégzéssel Londonban, annál inkább érzi, hogy a hazai viszonyokhoz képest jobban keres. Röviden tehát Londonban, a magasabb fizetésért nem kell több időt munkával tölteniük a munkavállalóknak a megelőző, otthoni állapothoz képest, de ha ezt teszik, erősödik bennük a tudat, hogy anyagi szempontból előnyösebb választás volt a londoni munkavállalás. Ám, emellett az viszont, valóban beigazolódott, hogy a Londonban munkát vállaló fiatalok túlnyomó többsége (81%) nem saját szakmájában keres munkát/ dolgozik.

H3: A külföldön munkát vállaló fiatalokban felmerül a két lábon állás, az „egyszerre itt is vagyok, ott is vagyok” problémája. Azaz minden fiatalban élnek még a saját nemzeti sajátosságai, melyeket alapvetően nem akarnak elfojtani vagy elfelejteni, de emellett egy új „londoni öntudatuk” is kialakul. Az a fiatal, aki hosszú időt tölt Londonban, többé nem érzi magát csak magyarnak, franciának stb., hanem kettős „nemzeti érzése” alakul ki.

A fenti tézisem a megkérdezett minta alapján beigazolódott, valóban végbemegy az érintettek körében ezen identitástudatbeli változás. Természetesen ezt a feltételezést is több aspektusból közelítettem meg, melyek alapján kiderült, hogy a válaszolók 23%-a már teljesen integrálódottnak érzi magát Londonban, 61%-uk pedig kezdi otthon érezni magát a városban/ nem érzi úgy, hogy idegen lenne ott. Az is kiderült (6. ábra), hogy az érintetteknek töredéke, csupán 29%-a tudja biztosan, hogy hazatérne hazájába, a fennmaradó nagy többség nem akar hazatérni, vagy még nem tudja, 34-ből 20 ország esetében pedig a valós hazai munkanélküliségi ráta is a londoni maradás mellett szól.

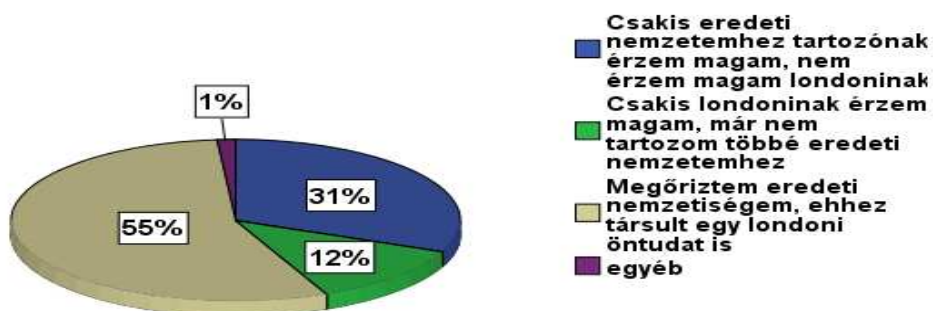

6. ábra: A Londonban munkát vállaló migránsok hazatérési hajlandósága (%)

Forrás: saját szerk.

Érdekes tény az is, hogy a megkérdezetteknek több mint a fele (56%) csak pozitívan nyilatkozott a londoni emberekről és csupán 13%-uk volt, aki kizárólag negatív kifejezésekkel illette őket. A korábban már említett – külföldi munkavállalásban töltött időt erősen befolyásoló – külföldi barát létezése/ ténye a megkérdezettek esetében 89%-nál volt elmondható, azaz a kiutazás előtt vagy után, de rendelkeztek ilyen ismerőssel. A sajátjától eltérő kultúrával való találkozás gyakorisága alapján szintén meghatározónak bizonyult, hogy a legtöbbször állandóan (54%) találkoznak ezzel mindennapjaikban, így az efelé való nyitás lehetősége is nagyobb. A hazalátogatási gyakoriság vizsgálata alapján azt is láthatjuk, hogy a legtöbb kitöltő (78%) évente legalább egy látogatást tesz hazájában. A hazalátogatási gyakoriságot pedig többek között a Londonban való munkavállalással eltöltött idő is szignifikánsan befolyásolja. Tehát tesz azért, hogy ne szakadjon el végleg attól a kultúrától, országtól, családtól, amelyben felnőtt. Az otthoniakkal való kapcsolattartási módokat tekintve a mai technológiai fejlettségnek köszönhetően a vizsgált fiatalok meg is tudják oldani a kötelek ápolását, mivel leggyakrabban interneten (59%) és telefonon (36%) tartják a kapcsolatot és mindösszesen töredékük, 2% mondta, hogy már semmilyen formában sem tartja a kapcsolatot az otthoniakkal.

Londonban londoninak érzi magát, vagy saját eredeti nemzetéhez tartozónak?

7. ábra: Az identitástudat változása a londoni migráns fiatalok körében (%)

Forrás: saját szerk.

Tézisemet támasztja alá az is (7. ábra), hogy Londonban a megkérdezett fiatalok többsége (55%) mondta, hogy megőrizte eredeti nemzetiségét, de ehhez egy új londoni öntudata is kialakult már. Abból pedig, hogy Londonban valójában külföldinek, otthon londoninak „szá-

mítanak” ezek a fiatalok jellemzően nem volt konfliktusuk – összesen 15% esetében fordult már elő, hogy megjegyzést tettek erre, vagy konkrétan konfliktusforrást jelentett. Zárásként, pedig mintegy összegezve a kutatást a legtöbb válaszadó (44%) úgy nyilatkozott, hogy ő lényegében londoninak és eredeti nemzetéhez tartozónak is érzi magát, 13%-uk pedig egyenesen londoninak, 7%-uk egyiknek sem és csupán a hátralevő 36% őrizte meg kizárólagosan eredeti nemzetiségét identitásában. Az említett identitástudatbeli változás pedig kimutatható, szignifikáns összefüggésben van azzal, hogy mennyire élvezik a munkájukat a megkérdezettek, ezen túl pedig a londoni letelepedési szándékra is hatással van.

Következtetések

Valóban igaznak bizonyult, hogy a legtöbben az anyagi okok miatt választották Londont munkavállalásuk helyszínéül, ám szociokulturális környezetüknek kevesebb hatása volt a migrációs döntésükre, mint ahogyan azt előzőleg feltételeztem. A megkérdezetteknek fele pedig igenis szívesen letelepedne a városban. Arra azonban nem derült fény, hogy a tervezettnél rendre tovább maradnak a városban a kitelepült fiatalok, de az viszont kiderült, hogy minél több időt töltenek ott munkavállalóként, annál tovább tervezik a külföldön maradást a jövőre nézve is.

Az is egyértelművé vált, hogy a Londonba költözött fiatalok közül legtöbben nem saját szakmájukban helyezkednek el, de élvezik aktuális munkájukat, túlnyomó részüket valóban magas fizetése motiválja jelenlegi munkahelyén, de ezért nem feltétlen kell több órát dolgozniuk a korábbi, hazai munkaóráikhoz képest.

Végül pedig az is tisztázódott, hogy e fiatalok jelentős hányadánál valóban megfigyelhető a vizsgált identitástudatbeli változás. Immáron nem csak magyarként, franciaként vagy japánként tekintenek magukra, hanem egy új aspektussal gazdagodott személyiséggel – londoni polgárként jellemzik magukat. Ami nem azt jelenti, hogy ettől fogva ők a brit nemzet elkötelezett fiai, hanem eredeti nemzetiségüket megtartva egy új perspektívával, London hozadékával bővül énképük, így ők ezen túl már nem csupán saját nemzetük képviselői, hanem „Londoniak”.

Javaslatok

A kutatási eredmények elemzése és kiértékelése során megfogalmazódott bennem néhány a témához kapcsolódó javaslat is. Ezeknek egy része kisebb volumenű, esetenként csupán a személyek közötti relációkban értelmezendő, míg másik része ugyan már nemzetpolitikai szinten is célkitűzésként szerepel, ám újbóli megerősítést nyer erről az oldalról is megközelítve. Ezen felül pedig az ezek megvalósításához szükséges lépések mielőbbi megtételét is szükségesnek tartom.

Javítani kellene a hazai munkaerő-piaci körülményeket – ahogy ez már korábban megfogalmazott gazdasági célkitűzésként is megjelent, – így a fizetéseket a megélhetési költségekhez igazítani, megfelelő számú produktív munkahelyet biztosítani, hogy a fiatal pályakezdők se kényszerüljenek a külföldön való boldogulásra.

Szorgalmazni kellene a külföldi tanulmányi és munkahelyi programok fejlesztését, népszerűsítését, hogy az ezeken részt vevő érintettek az így szerzett tapasztalataikkal hozzájárulhassanak adott esetben oktatási intézményük, munkahelyük vagy akár származási országuk gyarapodásához.

Mindemellett megoldást kellene találni arra is, hogy a munkavállalóknak lehetősége legyen tanult szakmájukban elhelyezkedni Magyarországon, de ugyanez javasolt a többi ország esetében is, hiszen így a képzésükbe fektetett ráfordítások is könnyebben megtérülnének.

Végül pedig a tanácsadói munka kapcsán fontos odafigyelni, hogy azon fiatalok körében, akiknél jobb vagy kézenfekvőbb megoldás híján felmerül a külföldi munkavállalás gon-

dolata, a tanácsadók segítsék őket az információgyűjtésben, tájékozódásban és az erre való teljes felkészülésben. Ezek mellett pedig a másik oldalon maguknak, a tanácsadóknak is szükséges lenne ilyen irányú, globális ismeretekre szert tenni, hogy a tőlük telhető legjobb módon tudják segíteni a tanácskérők boldogulását e téren.